

Vatana Dönüş Yolu ve Ahıska Dernekleri

 Orhan URAVELLİ

Yurtdışındaki ve Türkiye'deki Ahıska dernek ve teşekküllerinin temsilcileri, mayısın son günlerinde Ankarada bir araya geldiler. Geç kalmış bir toplantı olsa da yerinde bir faaliyet olduğu söylenebilir. Zira bu toplantı, vatana dönüş sürecinin en kritik günlerine tesadüf etmektedir.

Bu toplantıya hemen her ülkeden ve her dernekten şahıslar iştirak etti. Vatan Cemiyetinden Başkan Taştan Aslanov (Moskova), şube temsilcileri Yaşar Kadırov (Nalçık), Ömer Salman (Nalçık), Nurettin Temelov (Kırım), İbrahim Burhanov, Kemal Beridze, İbrahim Memmedov (Azerbaycan), Ziyaettin Hasanov ve Nazım Kadırov (Kazakistan), Mürefeddin Sakıpoğlu, Kemal Karayev ve Süleyman Sariyev (Kırgızistan), Süleyman Barbakadze ve İsmayıl Molidze (Gürcistan) vardı. Ayrıca Bursa, İnegöl, Antalya, Hatay, İzmir ve İstanbul derneklerinin, Federasyonun başkan ve temsilcileri de panele katıldılar.

Toplantının başlıca amacı değişik ülkelerdeki Ahıska derneklerinin dönüş konusuna nasıl yaklaşıtlarını, halkın bu hususta ne düşündüğünü bizzat ilgililerden dinlemektir.

Kimi istisnalar dışında konuşmacıların hepsi Ahıska'ya dönüşü kutsal görev ve vazgeçilmez hedef olarak dile getirdiler. Yurt dışından gelenler dışında Türkiye'den katılanların, halk adına konuşmalar da halktan uzak kaldıkları ve soyut edebiyat ürettikleri açıkça ortaya çıktı. Üstelik Türkiye'ye kaçak göçmen olarak gelenlerin oturma ve çalışma izinleri, sosyal hakları, diploma denklik meselesi gibi Ahıska'ya dönüş konusuyla doğrudan ilgisi olmayan birçok sorun konuşuldu; gündem unutuldu ve boşuna zaman harcandı.

Türkiye'deki Ahıska dernekleri ve Federasyon sözcülerinin, dönüş konusunda neden samimilikten çok uzak, konjonktürcü bir söylemin arkasına sığındıklarını anlamak zordu. Bizzat dönüş üzerine konuşmak yerine İlyas Doğan, Ayşegül Aydıngün ve İbrahim Burhanov'un tezlerine tepki göstermeyi tercih ettiler. Gürcistan devletinin memuru olan Sü-

leyman Barbakadze'den Türkçülük beklemek de bize saflık gibi geldi. Diğer taraftan, Türkiye'deki Ahıskalılar için, hemşerilerinin Rusya'da, Ukrayna'da veya Kırgızistan'da oturmalarının, Gürcistan'da oturmalarından niçin daha iyi olduğunu anlamak zordur.

Federasyona bağlı derneklerin, genelde Türkiye'ye iskândan yana oldukları, bunun desteklenmesini istedikleri biliniyor. Fakat toplantının gündemi farklıydı. Toplantıyı yöneten arkadaşımızın müdahale ederek, konuşanları dönüş konusuna yöneltmesi gerekiyordu, bunu yapmadı.

Kırım'a dönenlerden bahsedilmesi ilginçti ve Ahıska'ya dönüş açısından fikir verebilir, ama İsrail'e dönen Yahudilerin bu bağlamda örnek gösterilmesi tutarsızdı. Ahıska ulus devlet değildir, burada hakların iadesi söz konusudur. Şu da var ki konuşmalarda, bütün halkı kapsayacak kesin çözümlerden söz edilmesi üzücüydü. Herkes herkes adına konuşuyordu. Halbuki Rusya'da (Rostov, Stavropol, Nalçık, Krasnodar vb.) bile Ahıska'ya dönüş isteği, bölgelere göre değişiklik göstermektedir.

Hazırlık yapmadan ve dönüşün boyutlarını etüt etmeden, dönüş yasasını bütünüyle reddetmek, bizzat ciddi tavır değil. Gürcistan'ın dönüşle ilgili yürürlükteki yasası çok eleştirildi, nerdeyse tamamının tuzak olduğu dile getirildi. Halkın dönüş dilekçesi vermeyişi, bununla açıklandı. Fakat Kazakistan ve Kırgızistan'dan gelmiş temsilciler halkın, dönüşle ilgili tutumunu bilmedikleri gibi ideal bir yasa talebiyle gerçekçi olmayan istekler ortaya attılar ve aslında dönmek istemediklerini açıkça söyleme cesareti göstermediler. Genelde Kazakistan'da refah seviyesinin nispeten Gürcistan'ın çok üzerinde olduğunu biliyoruz, ama dönüş mücadelesi refah ve konfor davası değildir. Ahıskalılar, Kazakistan ordusuna askere alınmıyorlar ve böylece herhangi bir kariyer yapmaları da hayaldir. Bu tür aşağılayıcı uygulamadan rahatsız olmayanların, Ahıska'nın uzun ve sert kışından, fakirliğinden ve Türkçe okul olmayacağından bahsederek mazeret üretmesi çok

acıdır. Gürcistan'daki Azeri nüfusun Gürcüleştirildiğine ilişkin iddia da asılsızdı. Eskiden beri Gürcistan, etnik olarak akraba oldukları Megrel, Svan ve diğer grupları bile kendi içinde eritememiştir; Gürcüleştirebildiği halk da yoktur ve günümüzdeki Gürcü şovenliğinin sebebi de budur. Dolayısıyla biz, konuşmacıların Gürcü asimilasyon tehlikesini abartmalarını yadırgadık.

Dernek temsilcilerinin çoğunun, ülkelerindeki Gürcistan Büyükelçilikleriyle dönüş konusunda temaslara olmadığı anlaşıldı. Oysa bu tür birebir diyalog kurulmadan dönüş konusunda negatif tutum sergilendiği görüldü. Derneklerin yetkilileri, dönmek isteyenleri de temsil ettiklerini unutuplardı. Münferit şekilde ev satın alarak Ahıska'ya dönenlerin tecrübesini ihmal ediyorlardı. Saha araştırması yapmadıkları belliydi. Sadece yasadaki eksikleri abartmak ve Gürcistan'ı asimilasyonculukla eleştirmek ise çözümün bir parçası değildir. Azerbaycan dışında hiçbir ülkede dönüş için form dilekçelerin hazırlanmadığı ortaya çıktı. Yapılan değerlendirmeler, konuşulanlar ve savunulanlar ışığında aşağıdaki sonuçlara vardık:

1. Türkiye'deki Ahıska Federasyonuna bağlı derneklerin, dönüş sürecinde yapıcı bir katkısı olmayacağı anlaşılmıştır. Çünkü Türkiye'ye göç etmiş Ahıskalılar onlara güvenmiyorlar ve zaten tercihlerini de yapmışlardır. Dönüş, kısa süreli bir büyük göç hareketi olmadığı gibi, bir süreçtir ve bugünkü yasa bile belirli fırsatlar sağlamaktadır. Gürcistan'ın yapabilecekleri ve yapamayacaklarını iyice araştırmadan, türlü bahanelere sığınarak olumsuz hava yaratan dernekleri bu meseleden mutlaka uzak tutmak gerekir.

2. Dönecek kitle, Azerbaycan'ın Saatli, Sabirabad ve bazı diğer ilçelerindekiler başta olmak üzere, köylülerdir ve Ahıska'daki köylere de öncelikle onlar uyum sağlayabilirler. İlgili kuruluşların bizzat bu kitleyi kucaklaması ve desteklemesi gerekir. Dönmek için öncü olmaya hazır kişilere ve ailelere doğrudan destek sağlanmalıdır.

3. Öte yandan akademisyenlerimizin, resmî kurumlarda meselenin muhatabı olanların ve bazı dernek yöneticilerinin Ahıska davasından, konunun etnik, kültürel, tarihî, hukukî, siyasî, jeopolitik, demografik ve insanî boyutlarından habersiz oldukları açıkça görüldü. ■

HOŞ GÖRÜŞTÜK

*Sen ey aziz baba yurdum,
Hoş görüştüğ, hoş görüştüğ!
Hasret çektim, seni gördüm,
Hoş görüştüğ, hoş görüştüğ!*

*Sen ey güzel arzu, güman,
Dağ göğsüne çöken duman,
Uçma ey kuş, uçma, dayan,
Hoş görüştüğ, hoş görüştüğ!*

*Ey derede gürleyen çay,
Yay, ses sedan ellere yay,
Güzellikten aldığım pay,
Hoş görüştüğ, hoş görüştüğ!*

*Bu topraktan kuvvet emen,
Sen, ey meşe, çayır çimen,
Kollarımı açmışım ben,
Hoş görüştüğ, hoş görüştüğ!*

*Kız sepete meyve yığar,
Kaya koptu tarap tappar,
Nenem, dedem gezen yollar,
Hoş görüştüğ, hoş görüştüğ!*

*İnsanlardır yurda nakış,
Ulu toprak, sana alkış!
Gülen güneş, yağın yağış,
Hoş görüştüğ, hoş görüştüğ!*

*Mor menemşe hayaldeyiz,
Bir güzelce ameldeyiz,
Biz ki böyle visaldeyiz?
Hoş görüştüğ, hoş görüştüğ!*

*Yetmiş iki köylü dere,
Berabersin sîm ü zere,
Geldim kanat gerer gere,
Hoş görüştüğ, hoş görüştüğ!*

Cabir Halid

Vatan Aşk-ı-Ulduz No.7-1989

